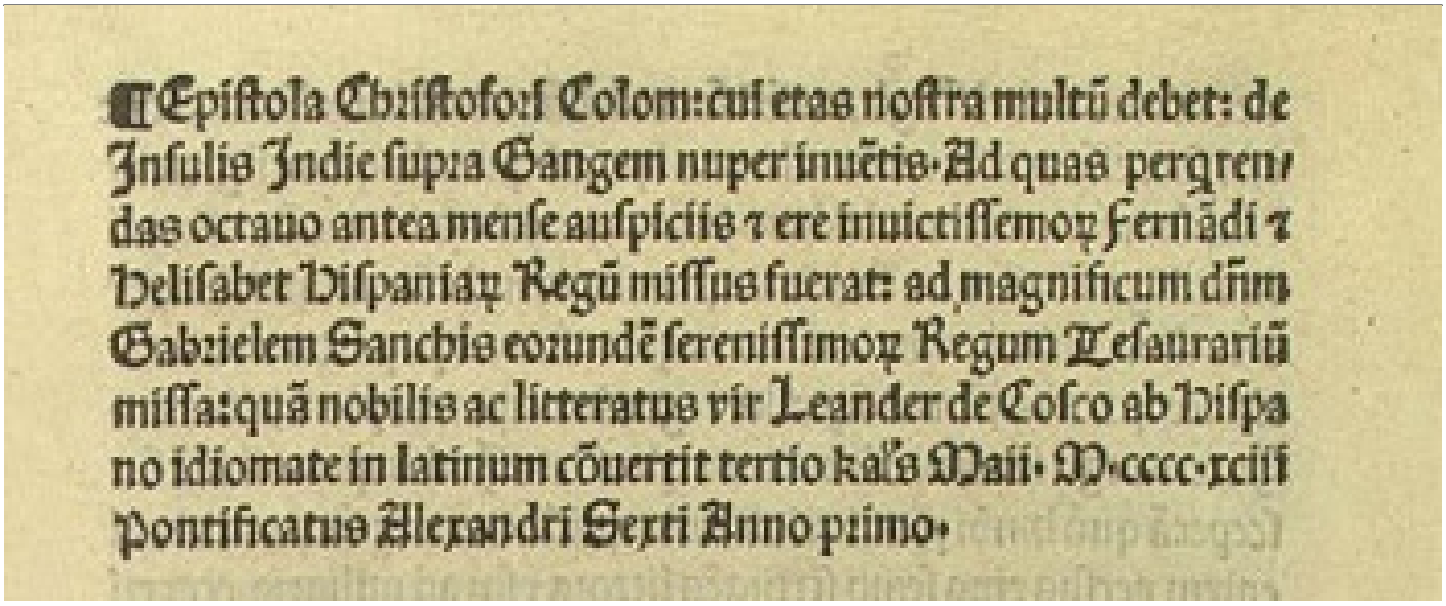
¶ Epistola Christofori Colom: cui etas nostra multū debet: de Insulis Indie supra Gangem nuper inuētis. Ad quas pergrendas octauo antea mense auspiciis ⁊ ere inuictissimor⁊ Fernādi ⁊ Helisabet Hispaniar⁊ Regū missus fuerat: ad magnificum dñm Gabrielem Sanchis eorundē serenissimor⁊ Regum Thesaurariū missa: quā nobilis ac litteratus vir Leander de Cosco ab Hispano idiomate in latinum cōuertit tertio kal's Maii. M.cccc.xciii Pontificatus Alexandri Sexti Anno primo.

La notícia d'Amèrica torna a casa

Autor: Beatriz Navarro/La Vanguardia
Data de publicació: 06-06-2018

El diari «La Vanguardia» d'avui es fa ressò del rescabalament de l'exemplar de l'«Epistola de Insulis nuper inventis» d'En Colom que havia estat sostreta de la Biblioteca de Catalunya.

Els Estats Units retorna a Espanya la carta d'En Colom que anunciava als reis el descobriment.

Gravat del segle XIX sobre l'arribada d'En Colom a terres americanes
(Universal History Archive /Getty)

Aquesta és la crònica d'una feliç troballa i d'un robatori del qual no hi havia hagut notícia. O, més exactament, d'una exitosa barata que reeixí a manllevar de la Biblioteca de Catalunya una carta que canviaria el rumb de la història: l'epístola en què Cristòfor Colom anuncià als Reis Catòlics la descoberta del Nou Món, un incunable d'extraordinari valor històric. La sostracció del valuós document, un dels 16 exemplars que En Colom mateix va fer imprimir, mai no s'havia fet pública. Però la carta ha reaparegut. Hom desconeix com, però arribà a terres americanes i ha passat per diferents mans fins arribar al Govern dels Estats Units, que avui la lliurarà a l'ambaixador d'Espanya a Washington, Pedro Morenés. Aviat tornarà a Barcelona.

El misteri amara la història des del principi. "Ens demanaren discreció per a no perjudicar la investigació i tothom la respectà", explica l'Eugènia Serra, directora de la biblioteca, qui sabé la situació quan assumí el càrrec al 2012. L'Epístola de Insulis Nuper Inventis, tal com és coneguda, va ser incorporada al catàleg de la institució al 1918 i es trobava dins d'una enquadernació de pell mes moderna. Els lladres nomes substituïren l'interior, per això hom no s'adonà del frau fins a molt de temps després.

La còpia, del 1493, fou robada de la Biblioteca de Catalunya fa més d'una dècada
No havia pas estat un robatori aïllat. La investigació es remunta a l'any 2011, quan l'Oficina d'Investigació dels Estats Units, que depèn de l'Agència d'Immigració i Duanes, rebé l'espiada que diferents exemplars de la històrica carta havien estat sostrets i estaven sent venuts il·lícitament. Investigant la desaparició de diferents llibres antics, la policia italiana descobrí que la còpia de la carta dipositada a Roma era falsa. I també la que estava desada a la Biblioteca de Florença. En lloc seu, els lladres deixaren una reproducció fotogràfica d'alta qualitat i impresa sobre paper antic que no havia cridat l'atenció.

Fou aleshores quan els agents de l'Oficina d'Investigació dels Estats Units decidiren fer un tomb per Barcelona. "Al juny del 2012 un dels nostres especialistes visità la Biblioteca de Catalunya per revisar la carta que tenien i arribà a la conclusió que era falsa. Era una reproducció que havia estat emprada per a substituir l'original", explicà ahir un portaveu del ICE a aquest diari.

Imatge parcial de la còpia de la carta de l'almirall

El furt es produí com a mínim set anys abans, segons els investigadors. Al novembre del 2005 la carta fou venuda per 600.000 euros per dos llibreters italians. Poca gent accedeix a aquesta mena de documents i, a Barcelona, ningú hi para esment, en el frau, tot i que, en aquest cas, la barata era menys reeixida: "Havien reproduït la còpia d'una altra carta d'En Colom", explica Serra.

Al març del 2013 la policia estatunidenca descobrí que la carta havia estat venuda un altre cop al juny del 2009 per l'equivalent d'un milió de dòlars. Finalment, fou localitzada i el vicesecretari de Seguretat Interior, Thomas Homan, la lliurarà avui a En Morenés per a la seva ràpida tornada a Espanya.

A Barcelona, ningú no parà esment en el frau
La investigació segueix oberta. L'Administració estatunidenca no vol donar mes detalls sobre la identitat dels lladres o si en cerca més exemplars. La carta de Florença va ser retrobada i retornada a Itàlia ja al 2016. La còpia romana, de la qual no se'n tenia notícia fins avui, també ha estat recuperada. L'ambaixada dels Estats Units a Itàlia l'entregarà a la Santa Seu el proper 14 de juny.

Les desitjades cartes d'en Colom foren impreses al 1493 per l'Stephan Plannck a Roma [sic] a instàncies de l'almirall i reprodueixen el contingut de diferents epístoles en las quals el navegant dóna notícia dels fruits del seu viatge, des de la sortida del cap de Palos [sic], al 3 d'agost del 1492, a la seva arribada a les Índies dels primers set mesos d'exploració i de la seva arribada a Lisboa al 4 de març del 1493. Malgrat que la Biblioteca de Catalunya té més de 500 incunables, pocs tenen la singularitat de l'epístola del descobriment europeu d'Amèrica. "El nostre patrimoni està segur, però de vegades, malauradament, aquestes coses ocorren, i no sempre es recupera allò que ha estat robat", es plany la seva directora, satisfeta perquè aquesta història tingui "un final feliç".

La Vanguardia
Beatriz Navarro/Washington
Washington. Corresponsal
06/06/2018 06:24
Actualitzat a 06/06/2018 10:40
http://www.lavanguardia.com/internacional/20180606/444134345027/carta-cristobal-colon-america-espana.html